

De MAS

in de
praktijk

De Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) heeft duidelijk voet aan de grond gekregen in de leerplichtpraktijk, laat recent onderzoek zien. Leerplichtambtenaren onderschrijven niet alleen het doel van de MAS, namelijk om bij schoolverzuim een sterker accent te leggen op de route vrijwillige hulpverlening, ze handelen er ook naar.

Wel is er ruimte voor verbetering. Zo zou het stappenplan van de MAS een zichtbaarder plek kunnen krijgen in de registratiesystemen, zou er in overleg- en intervisiesituaties meer aandacht kunnen zijn voor de MAS als methodiek en is er winst te behalen in de samenwerking met de ketenpartners.

Tekst Susan de Boer **Illustratie** Welmoet de Graaf

'De hoofdconclusie is: missie geslaagd', zegt Paul Boekhoorn, onderzoeker van het bureau voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek BBSO. Dit bureau analyseerde in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid de dossiers van verzuimcasussen van vier gemeenten – Amersfoort, Eindhoven, Utrecht en Zwolle – en van het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre. 'De leerplichtambtenaar kijkt meer naar de achterliggende problematiek bij schoolverzuim dan voor de invoering van de MAS in 2017. We zien minder processen-verbaal en minder vervolgroutes. Aan de andere kant: een methodiek veronderstelt een gestructureerde aanpak. Dat zien we nog niet terug in de registratiesystemen en op de werkvloer.'

Structureel ingebed

Het onderzoek is uitgevoerd met de dossiers van 2019 omdat de situatie in de coronajaren 2020 en 2021 nogal afweek. Manager van RBL Midden-Gelre Inge Hoogland vermoedt dat er een ander beeld oprijst uit meer recente dossiers. 'De MAS is nu veel meer structureel ingebed in de organisatie', zegt zij. 'Een tendens die ook eerder al zichtbaar was.' Haar collega, beleidsmedewerker Céline Aaftink, voegt toe: 'Een van de aanbevelingen uit onderzoek is de MAS met scholing te borgen binnen de organisatie. Nieuwe collega's volgen een training over wet- en regelgeving. Als team volgen we een incompany MAS training.' Ook onderzoekt RBL Midden-Gelre de mogelijkheid de MAS te implementeren in de leerling-registratiesystemen.

Uniforme aanpak

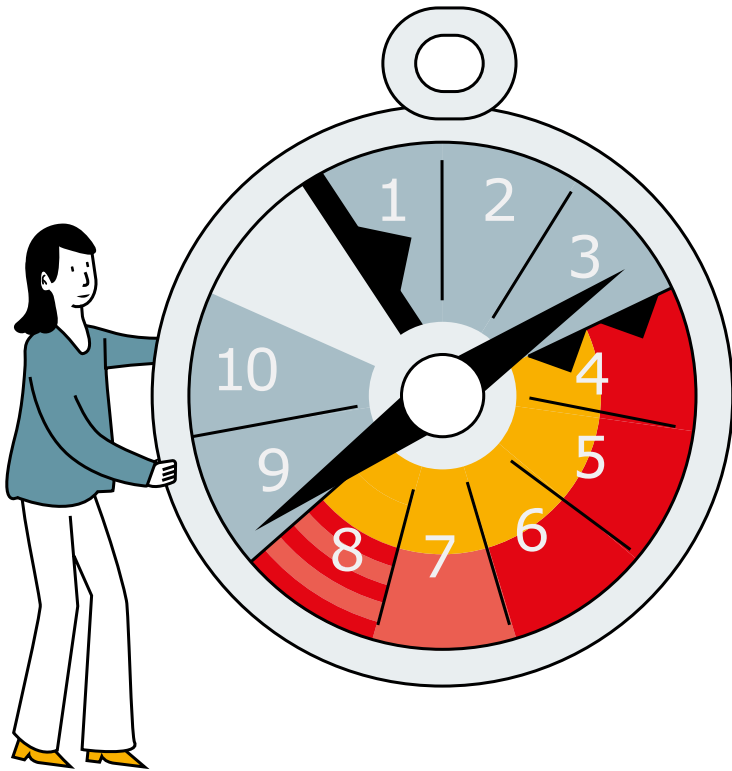
Het onderzoek laat zien dat de basisroute – met alleen een lichte interventie, zoals een gesprek - in 44 procent van de verzuimdossiers plaatsvindt. De basisroute is onderdeel van de MAS, maar in vergelijking met de andere routes is er minder toelichting, vindt Céline Aaftink. 'Een aanbeveling uit het onderzoek voor de doorontwikkeling van de MAS is om meer handvatten te bieden voor de basisroute, zoals de kennisgevingsbrief en een waarschuwingsgesprek. Dit zou ook helpen voor een meer uniforme aanpak.' Niet alleen bij de basisroute, ook in de vier in de MAS beschreven vervolgroutes is een meer uniforme aanpak wenselijk, zegt onderzoeker Paul Boekhoorn. 'Als leerplichtambtenaren op dezelfde manier een casus beoordelen, is de aanpak beter doordacht en sta je ook sterker ten opzichte van ouders en jongeren. Ook zou je in werkoverleggen en intervisies casussen meer op basis van de fases van de MAS kunnen bespreken.' Binnen het RBL Midden-Gelre wordt er intervisie geboden en consultants kunnen daar op vrijwillige basis aan deelnemen. Een ontwikkeling kan zijn om tijdens intervisie

de fases van de MAS meer te gebruiken, vertelt Inge Hoogland. 'Daarnaast hebben we verschillende expertisegroepen. Bijvoorbeeld voor vrijstellingen, thuiszitters en justitiële keten. In die expertisegroepen zoeken we verdieping en verbreding van de kennis. Daarbij is de MAS uitgangspunt.'

Halt

Een andere opvallende uitkomst is dat de Halt-afdoening minder vaak dan voorheen wordt ingezet. 'Halt is ontwikkeld als pedagogisch instrument, om niet meteen te criminaliseren bij min of meer normaal pubergedrag', zegt Paul Boekhoorn. 'We zien in maar negen procent van de dossiers dat er sprake is van een strafrechtelijke uitspraak of van een Halt-afdoening.' Eindhoven hoort bij de gemeenten waar Halt wel wordt ingezet. 'In het afgelopen jaar 66 keer in de regio, dat is drie keer minder dan het jaar ervoor', zegt Hester Bergmans, senior Leerplicht/RMC. 'Vóór de ontwikkeling van de MAS was niet zo bekend dat je ook combinatieroutes kon inzetten. Halt en hulpverlening kunnen samengaan.' Een Halt-afdoening doet een jongere beseffen dat bepaald gedrag consequenties heeft.

'Door de ontwikkeling van de MAS was niet zo bekend dat je ook combinatieroutes kon inzetten'

‘Halt is bedoeld om de jongere een stap verder te helpen, en tegelijk te laten zien dat er grenzen zijn. Het gaat meestal om een combinatie van een leeropdracht – een opstel of een excuusbrief bijvoorbeeld – en een werkstraf’, zegt Hester Bergmans’ collega Ineke van de Bragt. ‘Soms is een situatie te zorgelijk, en gaat het om een jongere die met een onveilige thuisituatie te maken heeft, of afwezige ouders. In dat geval is het niet zinvol Halt in te zetten, dan gaat het probleem verder dan schoolverzuim. Maar als een jongere alleen verzuimt omdat hij zijn bed niet kan uitkomen, en na een waarschuwingsgesprek blijft verzuimen, is Halt een goede optie. En mochten we de problematiek van een jongere te licht hebben ingeschat, kan Bureau Halt ook doorverwijzen.’

Het resultaat is goed: na een Halt-afdoening verzuimt 50 tot 60 procent niet opnieuw. Eigenlijk komt een jongere niet in aanmerking voor Halt als het verzuim meer dan 60 uur beslaat. Maar zowel leerplicht als het Openbaar Ministerie (OM) kijken altijd naar de context, zegt Hester Bergmans. ‘Als een school te laat meldt, kan een jongere er niks aan doen dat er niet eerder is ingegrepen. In dat geval verwijzen we jongeren in overleg met het OM toch naar Halt. Het OM vindt met ons dat een jongere recht heeft op de lichtst mogelijke afdoening.’

Jeugdhulpverlening

Een ander doel van de MAS is de verbetering van de samenwerking met de ketenpartners – Raad voor de Kinderbescherming, het Openbaar Ministerie, Bureau

Halt – door een meer uniforme aanpak. Dat is ook gebeurd, blijkt uit het rapport. De ketenpartners zien dat de MAS bijdraagt aan meer overwogen en eensluidende keuzes voor bepaalde trajecten. Ook is de terugkoppeling verbeterd. Bij de trajecten in het vrijwillige kader is de afstemming tussen de jeugdhulpverlening en leerplicht minder helder. ‘Die afstemming vindt vaak plaats aan jeugdbeschermingstafels of sociale wijkteams’, zegt Paul Boekhoorn. ‘Daarbij is leerplicht minder betrokken.’ Daardoor komt het vaak voor dat een leerplichtambtenaar niet weet waar een (verzuimende) jongere zich bevindt in een zorgtraject en wat de effecten van het traject zijn.

Ook bij het RBL Midden-Gelre zijn de lijntjes met de ketenpartners kort en is de MAS bekend in de keten. Céline Aaftink: ‘We zitten regelmatig om de tafel met onze ketenpartners om onze samenwerking te bespreken met de MAS als uitgangspunt. Zo is de MAS ook opgenomen in het regionale verzuimprotocol van het samenwerkingsverband.’

Ook met het sociale domein zijn de lijntjes kort. Maar Céline Aaftink ziet ook dat het soms lastig is om zicht te houden op het hulpverleningstraject. ‘Het is afhankelijk van de casus. De sociale teams van de gemeenten zijn een belangrijke ketenpartner. Voor het inzetten van zorg is samenwerking noodzakelijk. Op het moment dat zorg wordt ingezet, heeft de leerplichtambtenaar vaak een meer monitorende rol. Om zicht te houden op de ontwikkeling en situatie van een

jongere is een terugkoppeling vanuit het sociaal team en/of hulpverlening van belang. Als dit niet op tijd gebeurt, dan neemt de leerplichtambtenaar vaak zelf contact op.’

Leerplicht Eindhoven ziet dat de samenwerking met de hulpverlening inmiddels is verbeterd. ‘Wij hebben nu andere werkprocessen. Als er na de basisroute een vervolgetraject in de vrijwillige hulpverlening komt, dan sluiten wij het verzuimdossier af en openen we een werkproces zorg en preventie. We volgen de jongere dus via een ander werkproces.’ Ineke van de Bragt: ‘We zijn soms jaren betrokken bij een interventieproces. We volgen het als een jongere via ons bij jeugdzorg belandt.’

Rol in het sociaal domein

Corien van Starckenburg, bestuurder van Ingrado, is blij met de uitkomsten van het onderzoek. ‘Het is positief dat de MAS zo breed omarmd wordt. Schoolverzuim is een signaal dat het niet goed gaat met een leerling en het is belangrijk dat zowel ongeoorloofd als geoorloofd verzuim tijdig en preventief wordt opgepakt. Leerplichtambtenaren en RMC-consulenten krijgen steeds meer een rol in het sociaal domein. We zijn een beroepsgroep met kennis en expertise op het gebied van verzuim, dat wordt gezien en gewaardeerd.’

Die rol behoeft wel versterking, blijkt uit het onderzoeksrapport. Dat heeft de aandacht van Ingrado, zegt Van Starckenburg. ‘Zo hebben we vorig jaar een documentaire gemaakt over de rol van de leerplichtambtenaar in het sociaal domein. Hiermee zwengelen we gesprekken aan met leden en ketenpartners. Er is ook een documentaire over de rol van RMC-consulenten in de maak.’ 🍷

Meer informatie

Ingrado organiseert in 2023 bijeenkomsten om de MAS verder te implementeren. Wil jij dit ook in jouw regio organiseren, laat het ons weten via info@ingrado.nl